

TARIMSAL PLÂNLAMA VE HAYVANCILIK

Prof. Dr. Reşit SÖNMEZ

Tarımda Plânlama önemli ve gerekli bir konudur. Tarımsal plânlamanın ilk adımı, bitkisel ve hayvansal üretim arasında olumlu dengeyi kurmaktır. Bunun arkasından her üretim kolunda ayrıntılı plânlamalara sıra gelir. Bu konuda Devletin temel bir görüşü olmalıdır.

Tarım, bitkisel ve hayvansal üretim kollarından oluşur. Bu iki üretim kolundan elde edilen ürünlerin işlenip değerlendirilmesi de tarıma dayalı sanayi olup, tarımsal çalışmaların son basamağıdır. Her ülkenin doğal yapısı, iklim koşulları ve çeşitli ürünler için yetiştirme ortamları birbirinden farklıdır. Bunun sonucu olarak tarımın genel yapısı ve karakteri de ülkeden ülkeye önemli değişiklikler gösterebilir. Hatta diyebiliriz ki, bir ülke içinde bile birbirinden önemli ölçüde farklı bölgeler olabilir ve bu durumda tarımın yapısı bölgeden bölgeye değişebilir.

Toprakta ve suda, bitki, tohum ve hayvan yetiştirmek ve elde edilen ürünleri işleyip değerlendirmek tarımsal çalışmanın tarifidir. **Bitkisel ve hayvansal üretim**, tarımın yapısında birbirini tamamlayan, birbirini destekliyen ve sonunda tarımı kazançlı hale getiren iki ana üretim koludur. Bir çiftlikte hayvan yetiştirildiği zaman ekim nöbetine hayvan yemleri girer. Bu yem bitkilerinin köklerindeki yumrular toprağa kuvvet verir. Ayrıca hayvanların gübresi topraklara geri döndüğünden topraklar verimli hale gelir. Ekime elverişli olmayan toprakları ve verimsiz kaba yemleri hayvanlar değerlendirir ve biz insanlar için çok değerli maddeleri üretir.

Hayvancılık bir yandan insan yaşamı için çok değerli, et, süt, yumurta, peynir, tereyağı gibi besinleri ve yapağı ve deri gibi maddeleri üretir öte yandan bitkisel üretim kolunun verimli ve kazançlı olmasına büyük katkı sağlar. Tek yönlü ve sürekli pamuk, buğday ya da başka ürün ekildiği zaman top-

raklar sömürülür ve zamanla çiftçinin geliri düşer. Bu gerçeğin bir sonucu olarak tarımı ileri gitmiş ülkelerde gelişmiş ve kuvvetli bir hayvancılık görmekteyiz. Bu ülkelerde üretim alanlarında elde edilen toplam tarımsal ürünlerin % 70 - 80 kadarı **hayvancılık** kolundan elde edilir. Üretimin ancak % 20 - 30 kadarı **bitkisel** üretim kolundan gelir. Böyle bir üretim tümü ile verimli ve yüz güldürücü olmaktadır.

Türkiye'de bu durum **ters bir görünüm** içindedir. Yurdumuzda toplam tarımsal üretimin % 70 kadarı **bitkisel** ve % 30 kadarı **hayvansal** koldan elde edilir. O halde Türkiye'de tarımı geliştirmek ve çiftçimizin yüzünü güldürmek istiyorsak, yapacağımız ilk iş, atacağımız ilk adım **bitkisel ve hayvansal üretim kolları arasında bu dengeyi kurmak olmalıdır. Tarımsal plânlama** konusunda ilk amaç böyle belirlendikten sonra, sıra ile güvenilir verilere dayanarak ürün bazında **üretim plânlaması** ve ayrıntılı konularda plânlama söz konusu olur. Hiç kuşkusuz bu bir uzmanlık işidir. Genel plânlamaya Devlet'in gereken önemi vermesi halinde bu uzmanlar kendi görevlerini yerine getirebilecektir.

Türkiye, insan beslenmesi için gerekli besin maddelerini kendine yetecek kadar üretebilen sayılı birkaç ülkeden biridir. Bitkisel ve hayvansal üretim dallarından elde ettiğimiz maddeler kendi beslenmemize yettikten başka dış ülkelere de satış yapabilmekteyiz. Son yıllarda tanık olduğumuz dış ülkelerden et, peynir ve süt tozu ithalâtını geçici bir durum olarak kabul edebiliriz. Tekniğin ve bilimin yolunu izleyerek durumunu düzeltebilir ve rahatlığa kavuşabiliriz. Son yıllar bir kenara bırakılırsa, hayvansal ürünler bakımından yurdumuzda görülen rahatlık bir yandan **hayvan sayımızın çok olmasına** ve öte yandan **hayvansal protein tüketim düzeyimizin düşük** olmasına dayanmakta idi. İleri Batı ülkelerinde yılda bir kişi 80-90 kilo et tüketirken bizde 18-20 kilo tüketilmektedir. Hayvan sayısı onlarda az, bizde fazladır .

Sayısal olarak hayvancılığı güçlü bir ülke gibi görünmekte isek de, hayvanlarımız çoğunlukla küçük yapılı, düşük verimli yerli ırklardan oluştuğundan toplam hayvansal üretim düzeyimiz düşüktür. Batı ülkelerinde bir süt ineğinden elde edilen sütü biz 5-6 inekten elde etmekteyiz. Hayvanlarımızın et verimleri de düşüktür. Ve sonuçta Türkiye'de bitkisel ve hayvansal üretim arasında özlenen ideal denge oluşmamış-

tır. O halde **bu dengeyi sağlayacak temel görüş ve plân** gereklidir. O kadar ki, bir çok ülkede olduğu gibi, **Türkiye'de de Devletin hayvancılığı koruması zorunludur**. Bu koruma üreticiyi tembelleğe itecek gevşetici bir koruma olmamalıdır elbette!... Alın terinin hakkını verecek temel ilkelere dayanan bir korumadır sözünü ettiğimiz. Birleşip kendi gücünü ortaya koyamamış çiftçinin Devlet'den başka sahibi yoktur.

Tavukçulukta belli bir gelişme gözleniyorsa bundan mutluluk duymalıyız ve gelecek için önlemler almalıyız. Sığırcılıkta bir duraklama görüyorsak bunun nedenleri üzerinde düşünmeliyiz. Anadolu'nun en geniş bölgelerinde kurak iklim, zayıf otlak ve yetersiz kış beslemesi nedeniyle, hiçbir Devlet katkısı olmadığı halde, sürekli çoğalan yerli koyunlar üzerinde düşünmeliyiz. Yalnız düşünmek yeter mi? Daha az sayıda ve daha verimli hayvanlarla üretim yapmak ve sonunda **üretimde maliyeti düşürmek** amacımız olmalıdır. Bu amaca ulaşmak için araştırmalara gereken önem verilmelidir. Dışarıdan kısa yoldan ithalat en kolay iştir. Ancak hayvancılıkta kısıtlayıcı çevre koşulları vardır ve bazı durumlarda o koşullara uyum sağlayacak damızlıkları kendimiz geliştirmek zordur. Bu konuların herbiri plan zincirinin halkalarıdır.

Temel sorun **düşük maliyetli bol üretimdir**. Bu sağlanınca iç piyasada rahatlık ve dış ticarete hareket görülür. Üreticiye daha verimli **tohum**, daha değerli hayvan sağlamak ve ileri teknikleri uygulayabilmesi için onu kredi ve ekipmanla donatmak gerekecektir. Bunlar tamamlanıp sıra üreticiye gelince, onun bu işe hevesli olup olmadığı önem kazanır. Genel plan ve bölgesel planlamalarla üreticiyi heveslendirebiliyorsak üretim artar. Üreticinin yüzü gülmeyen yerde üretim artırılamaz.